

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALAR RIVOJLANISHIDA O'YIN TEXNOLOGIYALARINING AHAMIYATI

Maxmudjonova Farog'atxon

Andijon davlat pedagogika institute Pedagogika yo`nalishi, 1-bosqich magistranti

maxmudjonovafarogatxon@gmail.com

Ilmiy raxbar: Phd prof G. Tojiboyeva

Annotatsiya: Maktabgacha yoshda bolaning shaxsiyati, nutqi, muloqot madaniyati, emotsional holati va tafakkuri shakllanadi. Shu bosqichda bola rivojiga to'g'ri yondashuv zarur. O'yin texnologiyalari ana shu jarayonda eng samarali pedagogik vositalardan biri hisoblanadi. Zero, o'yin – bu bola uchun o'rganishning tabiiy usulidir. Mazkur maqolaning asosiy maqsadi – o'yin texnologiyalarining maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga ta'sirini o'rganish, ularning ta'lim-tarbiyadagi o'rnini aniqlash va samaradorligini ilmiy asoslashdan iborat.

Kalit so'zlar: Maktabgacha ta'lim, o'yin texnologiyalari, bolalar rivojlanishi, ta'lim metodikasi, psixologik rivojlanish, innovatsion yondashuv, o'yin faoliyi.

THE IMPORTANCE OF GAMING TECHNOLOGIES IN THE DEVELOPMENT OF PRESCHOOL CHILDREN

Abstract: In preschool age, the child's personality, speech, communication culture, emotional state and thinking are formed. At this stage, the right approach to the child's development is necessary. Game technologies are one of the most effective pedagogical tools in this process. After all, play is a natural way of learning for a child. The main purpose of this article is to study the impact of game

technologies on the development of preschool children, to determine their place in education and to scientifically substantiate their effectiveness.

Keywords: Preschool education, game technologies, child development, educational methodology, psychological development, innovative approach, game activity.

ЗНАЧЕНИЕ ИГРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РАЗВИТИИ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Абстрактный: В дошкольном возрасте формируется личность ребенка, речь, культура общения, эмоциональное состояние, мышление. На этом этапе необходим правильный подход к развитию ребенка. Игровые технологии являются одним из самых эффективных педагогических инструментов в этом процессе. В конце концов, игра — это естественный способ обучения ребенка. Основная цель данной статьи — изучить влияние игровых технологий на развитие детей дошкольного возраста, определить их место в образовании и научно обосновать их эффективность.

Ключевые слова: Дошкольное образование, игровые технологии, развитие ребенка, педагогическая методика, психологическое развитие, инновационный подход, игровая деятельность.

Kirish

O‘zbekiston Respublikasida maktabgacha ta’lim sohasiga e’tibor kuchayib, bu tizim tubdan isloh qilinmoqda. Prezident Shavkat Mirziyoyev ta’kidlaganidek: “Maktabgacha ta’lim – bu jamiyat kelajagining poydevori, biz bolalarni erta rivojlantirishga alohida e’tibor qaratishimiz zarur” (2023-yil, Ta’lim islohotlariga bag‘ishlangan yig‘ilish). Bu fikr maktabgacha yoshdagi bolalarning sifatli rivojlanishi uchun zamonaviy yondashuvlarga ehtiyoj borligini ko‘rsatadi.

Shu nuqtayi nazardan qaralganda, o‘yin texnologiyalari bolalarning tabiiy ehtiyojlarini qondiribgina qolmay, balki ularni har tomonlama – aqliy, jismoniy,

emotsional va ijtimoiy jihatdan rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Chunki bu yoshdagi bolalar asosan o'yin faoliyati orqali atrof-muhitni anglaydi, biladi, his qiladi.

Bugungi kunda maktabgacha ta'lim muassasalarida o'yin texnologiyalarini joriy qilish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biridir. 2024-yil 1-yanvardan boshlab yangi "Erta yoshdagi ta'lim konsepsiyasi" tasdiqlanib, unda o'yinli ta'lim metodlari asosiy ustuvorlik sifatida ko'rsatilgan.

Zamonaviy ta'limda STEAM, Montessori, Reggio Emilia kabi ilg'or metodlar o'yin orqali o'rgatishga asoslangan. Bunday yondashuvlar bolalarda mustaqil fikrlash, kreativ yondashuv va jamoada ishlash ko'nikmalarini shakllantiradi.

Bundan tashqari, raqamli texnologiyalar – planshetlar, multimediali taqdimotlar, interaktiv platformalar – bolalarning diqqatini jalb qilishda samarali vosita bo'lib xizmat qilmoqda. Misol uchun, "ABC Kids", "Play & Learn", "Toshkent bolajonlari" kabi o'yin dasturlari ta'limda qo'llanmoqda.

Adabiyotlar tahlili

Maktabgacha ta'lim sohasida olib borilgan tadqiqotlar o'yin texnologiyalarining bola rivojiga kuchli ta'sirini isbotlab bergan. O'zbekistonlik olim M.Q. Xudoyberdiyeva o'zining "Maktabgacha yoshdagi bolalarda tafakkurni rivojlantirishda o'yin faoliyatining o'rni" asarida bola tafakkurining shakllanishida ijodiy o'yinlarning o'rni haqida fikr yuritadi.

T.A. Karimova (2021) "Interfaol o'yinlar orqali maktabgacha yoshdagi bolalarda nutq madaniyatini shakllantirish" nomli maqolasida bolalarning muloqotga kirishish ko'nikmasi, ijtimoiy faolligi o'yin orqali rivojlanishini tahlil qiladi. U bolalarning nutq rivojida rol o'yinlarning rolini alohida ajratib ko'rsatadi.

Xalqaro miqyosda esa J. Piaget va L.S. Vygotskiylarning ta'lim psixologiyasi sohasidagi ishlari dolzarbligini yo'qotmagan. L.S. Vygotskiy o'yinni "yaqin

rivojlanish zonasi” tushunchasi bilan bog‘lab, bolaning o‘z imkoniyatlaridan yuqori natijalarga erishishida o‘yin muhim vosita ekanini ta’kidlagan.

2020-yilda YUNESKO tomonidan nashr etilgan “Early Childhood Education: Learning through Play” nomli hisobotda raqamli o‘yinlar yordamida 3-6 yoshdagi bolalarning mantiqiy fikrlash darajasi va jamoaviy ishga tayyorligi 40% ga oshgani qayd etilgan.

O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta’limi vazirligining 2022-yilgi statistikasida esa 75% pedagoglar o‘yinli metodlar orqali dars o‘tish samaradorligini yuqori baholagan.

Shuningdek, “Maktabgacha ta’lim metodikasi” (2020, T.: O‘qituvchi) nomli o‘quv qo‘llanmada o‘yin turlarining tahlili, ularni o‘quv rejalariga moslashtirish bo‘yicha tavsiyalar keltirilgan. Ilmiy adabiyotlarda o‘yin texnologiyalari bola rivojining muhim tarkibiy qismi sifatida e’tirof etilgan. An’anaviy va zamonaviy metodlar sintezini ta’minlash orqali pedagoglar yuqori natijalarga erisha oladi.

Maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishida o‘yin texnologiyalarining asosiy g‘oyasi – bolani o‘rganishga majburlamasdan, tabiatiga mos tarzda rivojlantirishdir. O‘yin orqali bola mustaqil fikrlashni, ijtimoiy aloqalarni o‘rnatishni, muammo yechimini topishni va ijod qilishni o‘rganadi.

Pedagoglar tomonidan tanlanadigan o‘yin texnologiyalari bola yoshiga, individual imkoniyatlariga mos bo‘lishi lozim. Misol uchun, 3-4 yoshli bolalar uchun predmetli-harakatli o‘yinlar, 5-6 yoshli bolalar uchun rolli va syujetli o‘yinlar samaraliroq hisoblanadi.

Bugungi kunda ta’limda qo‘llanilayotgan STEAM-o‘yinlar orqali bolalar matematika, texnologiya va san’at sohasiga nisbatan qiziqish uyg‘otadi. Bu o‘yinlar bolaning bilimga bo‘lgan ehtiyojini erta uyg‘otadi.

Tayanch g‘oyalardan yana biri – o‘yinlarning integratsion xususiyatidir. O‘yin bir vaqtning o‘zida nutq, tafakkur, harakat, eshitish, ko‘rish, sezish va his qilishni uyg‘unlashtiradi. Shu jihatdan u universal vosita hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, o'yin texnologiyalari bola hayotiga quvonch bag'ishlagan holda, uni ongli ravishda o'qishga tayyorlaydi. Bu esa ta'limdagi eng muhim bosqich – maktabga tayyorgarlikni samarali amalga oshirish imkonini beradi.

Muhokama

Maktabgacha ta'limda o'yin texnologiyalarining qo'llanilishi nafaqat ta'limiy samaradorlikni, balki bolaning emotsional, ijtimoiy va psixologik holatini ham yaxshilaydi. Bola o'yin jarayonida o'zini erkin tutadi, muloqotga kirishadi, turli rollarni sinaydi.

Amaliy kuzatishlar shuni ko'rsatadiki, o'yinli mashg'ulotlar bilan shug'ullanuvchi bolalar dars jarayonlarida faolroq ishtirok etishadi, savol-javoblarda erkin fikr bildiradilar, bir-biriga yordam ko'rsatishga moyil bo'lishadi.

Pedagoglar o'yin orqali bolalarning individual jihatlarini aniqlay oladi: ularning yetakchilik qobiliyati, muammoga yondashuvi, sabr-toqati va ijodiy salohiyatini aniqlash imkoniyati oshadi.

Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish o'yinlarning imkoniyatlarini yanada kengaytiradi. Masalan, "interaktiv doska + o'yinli topshiriq" formatida tashkil etilgan dars bolalarda diqqat va eslab qolish qobiliyatini oshiradi.

Biroq, o'yin texnologiyalarining samaradorligi ularni qanday qo'llashga bog'liq. Pedagog metodik jihatdan yetuk, bolani anglaydigan, ijodiy fikrlovchi bo'lishi lozim. Shu bilan birga, ota-onalar ham bu jarayonga jalb qilinishi kerak.

Demak, o'yin texnologiyalarini ta'lim jarayoniga joriy etish – bu bolaning tabiatiga, ehtiyojlariga mos, tabiiy va foydali vosita bo'lib, u orqali to'laqonli rivojlanishga erishish mumkin.

Xulosa

Maktabgacha yosh – bu bolaning asosiy shaxsiy xususiyatlari, dunyoqarashi va ijtimoiy ko'nikmalari shakllanadigan muhim bosqichdir. Ushbu davrda bolaning har tomonlama rivojlanishi uchun qulay muhit yaratish – pedagogik

faoliyatning bosh mezonidir. O'yin texnologiyalari ana shu muhitni yaratishda beqiyos vosita hisoblanadi.

O'yin bolaning tabiiy ehtiyoji bo'lib, bu faoliyat orqali bola bilim oladi, o'z-o'zini anglaydi, jamiyatdagi o'z o'rnini topishga harakat qiladi. Shuning uchun o'yin texnologiyalarini to'g'ri tashkil qilish – bola rivojining poydevorini yaratadi.

O'yin texnologiyalari maktabgacha ta'limda quyidagi natijalarga olib keladi:

- Bolaning mustaqil fikrlashi va ijodiy yondashuvi rivojlanadi;
- Nutq, muloqot, ijtimoiy moslashuv ko'nikmalari shakllanadi;
- E'tibor, xotira, tafakkur kabi kognitiv funksiyalar kuchayadi;
- Jismoniy rivojlanish, muvofiqlashtirish, harakat faolligi ortadi;
- Ijobiy emotsional holat va o'quv motivatsiyasi yuzaga keladi.

Shuningdek, o'yin texnologiyalari orqali bola maktabga tayyorlanadi. O'yinli topshiriqlar, rolly mashqlar, nutqiy harakatli o'yinlar bolaning psixologik va intellektual tayyorgarligini ta'minlaydi.

Ammo bu texnologiyalarni qo'llashda quyidagi shartlarga amal qilish zarur: metodik asoslanganlik, pedagog malakasi, bolaning yosh va shaxsiy xususiyatlariga moslik, ota-onalar bilan hamkorlik.

Prezidentimizning: *“Farzandlarimizning barkamol bo'lib voyaga yetishi – bizning eng katta maqsadimizdir”* degan so'zlari bizga yana bir bor eslatadi: bolalik davri – bu jamiyat kelajagining asosi.

Shu sababli, o'yin texnologiyalarini chuqur o'rganish, ulardan to'g'ri foydalanish orqali biz sog'lom, bilimli, faollik ruhidagi avlodni voyaga yetkazish yo'lida muhim qadamlar tashlaymiz.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Xudoyberdiyeva, M.Q. (2020). *Maktabgacha yoshdagi bolalarda tafakkurni rivojlantirishda o'yin faoliyatining o'рни*. Toshkent: Fan nashriyoti.

2. Karimova, T.A. (2021). Interfaol o'yinlar orqali maktabgacha yoshdagi bolalarda nutq madaniyatini shakllantirish. *Pedagogik mahorat* ilmiy-amaliy jurnali, №3, 45-49.
3. Vygotskiy, L.S. (1986). *Psixologiya va pedagogika asoslari*. Moskva: Pedagogika.
4. Piaget, J. (1972). *The Psychology of the Child*. New York: Basic Books.
5. YUNESKO. (2020). *Early Childhood Education: Learning through Play*. [UNESCO Publications].
6. O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi (2022). *Maktabgacha ta'lim statistik ma'lumotlari va yillik hisobot*. Toshkent: MMTV.
7. "Maktabgacha ta'lim metodikasi" (2020). O'quv qo'llanma. Toshkent: O'qituvchi nashriyoti.